

Образложење

I. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за законско уређење задруга и задругарства садржан је у Уставу Републике Србије („Службени гласник РС”, број 98/06). Чланом 97. тачка 6. Устава прописано је да Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, правни положај привредних субјеката, систем обављања појединих привредних и других делатности.

Веома широк простор за законодавно регулисање задругарства обезбеђују и уставне одредбе о слободи предузетништва које се може ограничити законом и то ради заштите здравља људи, животне средине и природних богатстава и ради безбедности Републике Србије (члан 83. Устава) и о једнаком положају субјеката на тржишту (члан 84).

Такође, чланом 86. Устава, под насловом: „Равноправност свих облика својине“, јемчи се приватна, задружна и јавна својина, а сви облици својине имају једнаку правну заштиту.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Иако задруге у развијеним тржишним економијама представљају веома заступљен облик привредних субјеката, који има одговарајући привредни и социјални значај, у широј јавности и делу стручне јавности код нас на задруге се најчешће гледа као на превазиђену форму пословања из доба социјализма, која се повезује са праксом прислилног удруживања и подруштвљења приватне имовине сељака.

Сходно оваквом неразумевању природе задругарства и непознавању развојног потенцијала пословног удруживања кроз задруге, развоју задругарства у претходном периоду није придаван већи значај. Закони који уређују ову област нису мењани и усклађивани међусобно, са другим прописима и са потребама и проблемима који су се јављали у пракси, а мере развојних политика најчешће нису обухватале задруге. Као последица, задругарство је годинама таворило и пропадало у Србији, што је највећи негативни ефекат имало на развој пољопривреде и села. Упоредни подаци учешћа задружног сектора у пољопривреди Републике Србије и земаља ЕУ показују колики је потенцијал у нашој земљи остао неискоришћен. Пропуштена је шанса да се кроз удруживање у задруге ојачају ситни пољопривредни произвођачи, смање миграције са села, али и створе јаки домаћи вертикално интегрисани производни ланци у прехрамбеној индустрији, на бази удруживања крупнијих газдинстава, ради инвестирања у прерадне капацитете или заједничког наступа, са адекватним количинама, на великим тржиштима. Иако земљорадничке задруге представљају најраспрострањенију врсту задругарства,

значајан развојни потенцијал постоји и у другим врстама задругарства, попут социјалних задруга, које у периоду након економске кризе добијају све већи значај у развијеним земљама, као део социјалне економије.

Први корак у оживљавању задругарства је адекватно правно уређење ове области, како би се пружила правна сигурност и предвидљивост пословања кроз задруге свим постојећим и будућим задругарима и коначно решили вишедеценијски проблеми у задругама, од којих је међу најважнијима нерешен статус друштвене својине у задругама.

Значај задружног организовања, државе-чланице Европске уније, препознале су и искористиле да развојем задруга решавају различите проблеме, пре свега оне социјалне и економске природе. Искуства добре регулативе и праксе земаља-чланица Европске уније коришћена су приликом припреме овог нацрта закона о задругама. С тим у вези, област задружног пословања је законски уређена у бројним европским земљама, као што су: Аустрија, Немачка, Француска, Италија, Португал, Шпанија, Грчка, Мађарска, Словенија, Хрватска, Македонија, Босна и Херцеговина, као и у већини других европских земаља. Наиме, у упоредном праву постоји неколико методолошких приступа регулацији материје задруга и задругарства: у прву групу спадају земље које су уредиле ове односе законима (трговинским – нпр. Чешка, Словачка или грађанским – нпр. Италија); у другу - земље које су донеле законе о задругама општег карактера (Грчка, Португал, Хрватска, Словенија, Бугарска и др.); трећу – земље које имају више посебних закона у овој области (Аустрија, Немачка, Француска и др.). У том смислу, а у погледу методолошког приступа уређивања материје задруга и задругарства у Републици Србији, усвојен је концепт уређивања ове материје једним законом општег карактера који се односи на све врсте задруга, а све у складу са препорукама Међународног задружног савеза. Упоредноправно посматрано, овакав приступ прихваћен је у већем броју земаља Европске уније, те у значајном броју земаља из нашег окружења (Грчка, Хрватска, Словенија, Босна и Херцеговина, Бугарска и др).

II. 1. Историјски преглед задруга и задругарства у Републици Србији

У својој дугој историји, задругарство у Републици Србији имало је своје успоне и падове, у зависности од друштвено-економских и политичких услова актуелних за то време. Од 40-их година 19. века идеја задругарства се брзо ширила из Велике Британије, Француске и Немачке ка источној и јужној Европи. Задружни концепт је до Србије стигао 50-их година 19. века и врло брзо је основан велики број земљорадничких задруга.

Прва задруга је основана у Бачком Петровцу 1846. године, на територији Војводине. Ову прву задругу на нашим просторима под називом „*Газдовску сполок*“, основао је словачки просветитељ Штефан Хомола. Финансијске задруге засноване на Рајфајзен (*Raiffeisen*) моделу су, такође, почеле да се оснивају и нуде приступачније услове кредитирања, што је омогућило ситнопоседничким имањима да прошире своју делатност, укључујући куповину земље под повољним кредитним условима. Оснивање задруга у Србији је уследило, дакле, одмах након

оснивања првих задруга у европским земљама, као резултат растуће потребе сиромашних сељака да се бране од зеленаша и трговачких шпекуланата. Главни савез српских земљорадничких задруга, са седиштем у Смедереву, оснива се 1895. године, а 1898. године сели се у Београд. Ово удружење је, заједно са другим националним удружењима овог типа, учествовало у оснивању Међународног задружног савеза – ИЦА у Лондону 1895. године. Само три године касније, 1898. године усвојен је први закон који регулише ову област – Закон о земљорадничким и занатским задругама. До 1930. године је задружни сектор у Краљевини Југославији извршио највећу комасацију задружне имовине у целој југоисточној Европи.

Тридесетих година прошлог века почињу да се оснивају омладинске и студентске задруге као вид интересног удруживања младих за рад на привременим и повременим пословима. Прва студентска задруга у Београду основана је 1931. године на иницијативу угледних професора. Послови који су се нудили тадашњим студентима били су везани за разношење млека, продају уџбеника и таксених маркица, као и лакши физички послови. Истовремено се увећавао и број занатских, потрошачких, а посебно земљорадничких задруга, тако да је до почетка Другог светског рата постојало више од 3500 задруга. За време Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца - Краљевине Југославије 1918 - 1941. године, с обзиром на ниво привредне развијености земље, задругарство је било добро развијено. Доминирале су земљорадничке задруге које су 1938. године чиниле 82,7% укупног броја задруга. У пољопривреди су биле најзаступљеније кредитне и набавно - продајне задруге, али су постојале и специјализоване произвођачко - прерађивачке задруге (житарске, сточарско - млекарске, виноградарске, воћарске, пчеларске и др). Оне су имале значајну улогу у порасту робне производње и решавању или ублажавању социјалних проблема села. Закон о привредним задругама („Службене новине Краљевине Југославије“, број 217 од 24. септембра 1937. године) донет је 11. септембра 1937. године.

Након другог светског рата, основним законом о земљорадничким задругама из 1949. године, задруга је дефинисана као „економска организацију у коју се радно сељаштво удружује ради унапређења пољопривредне производње, подизања свог животног стандарда и изградње социјализма на селу“. Овај закон предвиђао је две форме удруживања – опште земљорадничке задруге и сељачке радне задруге, које су настајале по угледу на совјетске колхозе, односно простим уједињавањем сељачких газдинстава. У пољопривредном сектору, старе пољопривредне задруге су модификоване 1952. године и делимично укључене у систем радничког самоуправљања. Ефективно укидање задружне имовине је било кључна промена – закон је препознавао само друштвену и приватну имовину.

После 1957. године мења се карактер и улога задруга у развоју пољопривреде и села. На значају су добиле опште земљорадничке задруге које су, поред примарне делатности, биле ангажоване на унапређењу квалитета живота на селу – укључујући не само економске већ и културне и социјалне аспекте.

Почетком шездесетих година прошлог века оснивају се и прве стамбене задруге за решавање стамбених потреба својих чланова. Оне су се изузетно брзо развијале тако да је до краја шездесетих на простору бивше Југославије било већ 1400 стамбених задруга. Када је реч о потрошачким задругама, период шездесетих

година означава почетак њиховог слабљења јер њихову функцију постепено преузимају класична трговина и синдикалне организације.

Период након 1965. године био је један од најнеповољнијих у историји земљорадничког задругарства на овим просторима. У том периоду задруге губе на значају и редом се су претворене или спојене са другим организационим облицима, као што су пољопривредни комбинати, организације удруженог рада (ОУР) и самоуправне организације удруженог рада (СОУР), тако да је, последично, задружна имовина (нпр. пољопривредно земљиште, млинови, кланице, пекаре итд.) постајала друштвена својина тих нових привредних субјеката. Након усвајања Закона о јединственим привредним коморама 1962. године, задружни савези такође су изгубили статус правног лица и наставили са радом као секције за задругарство при привредним коморама које су, сходно том закону, постале правни следбеници целокупне, веома вредне имовине задружних савеза. Након доношења Устава 1974. године, на основу којег је усвојен Закон о удруживању земљорадника, задружни савези су 1976. године поново стекли статус правног лица, али без имовине, као суштине задружног пословања.

Привредна и друштвена реформа из 1989. године уноси радикалне промене у привредни и политички систем земље. У оквиру аграрне политике значајнију улогу добијају пољопривредна газдинства, као самостални економски субјекти, јер су укинута сви лимити који су спутавали њихов економски развој. Поново долази до удруживања пољопривредних газдинстава у земљорадничке задруге.

Амандманима на Устав СФРЈ из 1988. године, као равноправни облик својине поново је уведена задружна својина. Уместо ранијих закона о удруживању земљорадника, донети су закони о задругама: у Србији 1989. године - Закон о задругама и Закон о земљорадничким задругама, као и Закон о начину и условима враћања имовине стечене радом и пословањем задруга и задругара после 1. јула 1953. године из 1990. године, а у у СФРЈ 1990. године - Закон о задругама и у СР Југославији 1996. године - Закон о задругама. У Према овим законским решењима, задруге су организације задругара које се оснивају њиховом самоиницијативом, средства за рад обезбеђују задругари путем удела, а њихову материјалну основу чини задружна имовина. Задругом управљају задругари преко својих органа: скупштине, управног одбора и надзорног одбора. Интенција законодавца је била јачање сеоских газдинстава и задружних привредних субјеката уз омогућавање да се исти развијају као робни произвођачи и лакше укључују у робно-новчане и тржишне односе.

Овим прописима предвиђено је да се задружна имовина врати задругама и задружним савезима којима је одузета без надокнаде. Према тренутно важећем закону, предвиђено је да имовина која је била у власништву задруга и задружних савеза, односно савеза задруга, после 1. јула 1953. године, а која је организационим односно статусним променама или на други начин пренета без накнаде другим корисницима који нису задруге или задружни савези, буде враћена задрузи исте врсте чија је имовина била, односно задружном савезу, који врши функцију задружних савеза чија је имовина била, а ако ње нема онда задрузи исте врсте која послује на подручју на коме је пословала задруга која је била власник имовине чији се повраћај тражи, односно задружном савезу који врши функције задружног савеза односно савеза задруга чија је имовина била. Неуједначена пракса и

поступање судова и органа управе приликом решавања у овим поступцима успорила је и отежала повраћај задружне имовине, а поједини поступци трају и преко 10 година. Непрецизност одредби којим се уређује повраћај задружне имовине у овом и прописима који су му претходили довела је до низа проблема у пракси, с обзиром да на основу њих задруга није могла имовину, и кад јој је била враћена, да преведе у задружну својину, већ је могла само да буде уписана као ималац права, најчешће коришћења, на тој имовини, која је остала у друштвеној својини. С друге стране, одредбе важећег закона отвориле су простор за злоупотребе, јер је било покушаја да се стварањем фиктивних задруга дође у посед значајне имовине, пре свега пољопривредног земљишта, које је некад било задружно.

Решавање проблема враћања задружне имовине додатно је закомпликован Законом о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине („Службени гласник РС”, бр. 49/92, 54/96 и 62/06) и Упутством о начину и поступку утврђивања и евидентирања пољопривредног земљишта у државној и друштвеној својини које користе правна лица („Службени гласник РС“, 21/94), којим није предвиђена могућност да се приликом разграничења друштвеног земљишта сем друштвене и државне својине посебно евидентира и пољопривредно земљиште у задружној својини, већ је земљиште које је задруга стекла теретно-правним послом евидентирано као имовина у друштвеној својини односно друштвени капитал задруге.

Процес приватизације такође је закомпликовао процес решавања друштвене својине у задругама. С обзиром да се приватизација дела капитала или имовине задруге директно коси са моделом функционисања задруге, у којој се чланство не може стећи куповином улога, већ одлуком органа задруге о пријему новог физичког лица као задругара, а на управљање задругом не утиче висина појединачних улога, нити се добит дели искључиво према висини улога, временом су започети поступци приватизације друштвеног капитала у задругама обустављени. На почетку приватизације јавио се и проблем трансформације друштвених предузећа у области аграра тј. основних организација коопераната у задруге, како би избегли приватизацију, а реакција на ову појаву било је готово потпуна обустава уписивања задружне својине, која је обухватила чак и новоосноване задруге, које нису имале никакву везу са старом задружном имовином. Након окончања приватизације друштвених предузећа из области аграра јавио се нови проблем потраживања задруга за повраћај задружне имовине по одредбама важећег закона, али из имовине бивших друштвених предузећа, која су у међувремену приватизована.

Устав Републике Србије из 2006. године, познаје три облика својине – јавну, приватну и задружну, чиме је створен правни основ за коначно разрешење питања друштвене својине у задругама, која више није уставна категорија.

Тренутно се задругарство у Србији налази у веома тешком положају. Према подацима Агенција за привредне регистре у Републици Србији у октобру 2015. године укупно је регистровано 4.117 задруга, од чега је свега 2.228 активно, док је 88 задруга у стечајном поступку, 139 у процесу ликвидације, а остале задруге су брисане из Регистра. Број активних задруга увећан је само за 10 задруга у односу на 2014. годину.

Од укупног броја задруга:

- **земљорадничке задруге** чине преко 65% (укупно 2691 од чега је активних 1.466, брисаних из регистра 1072, у процесу ликвидације 74, у стечајном поступку 79),
- **омладинских задруга** чине 16,6% (укупно 686 од чега је активних 418, брисаних из регистра 234, у процесу ликвидације 33 и једна у стечајном поступку),
- **стамбених задруга** чине 7,6% (укупно 312 од чега активних 113, брисаних из регистра 182, у процесу ликвидације 12 и пет задруга у стечајном поступку),
- **занатске задруге** чине 4% (укупно 164 од чега активних 78, брисаних из регистра 78, у процесу ликвидације седам и једна задруга у стечајном поступку),
- **потрошачке задруге** (укупно 0,6% њих 25 од чега активних осам, брисаних из регистра 16 и у процесу ликвидације једна задруга).

Финансијске извештаје за 2014. годину поднело је 1.418 задруга, што је приближно 2,8% мање у односу на претходну годину.

Исказани укупни пословни приходи задруга износе око 64,7 милијарде динара и мањи су у односу на 2013. годину (85,4 милијарде динара), али је нето финансијски резултат био позитиван и бољи у односу на 2013. годину за 287 милиона динара.

У задругама је према подацима из финансијских извештаја са 2014. годину запослено укупно 4707 запослених, али велики број задруга нема нити једног пријављеног запосленог.

Земљорадничко задругарство је доминантно у укупном задругарству Србије, не само према учешћу у укупном броју задруга, већ и према оствареним финансијским резултатима. Укупни пословни приходи земљорадничких задруга износе 58.9 милијарди динара или 68% укупних прихода задружног сектора и запошљавају 3793, односно 80,6% од укупног броја запослених у задругама.

У периоду од 2010-2015. формирано је и у Регистар Агенције за привредне регистре уписано 371 нових задруга свих врста. Годишње се оснива између 50-70 задруга, а број активних задруга углавном стагнира. Број новооснованих задруга свих врста у 2015. години знатно је мањи од броја новооснованих у 2010. години.

У Регистар Агенције за привредне регистре уписано је 40 задружних савеза, од чега су 33 задружна савеза активна.

II. 2. Стратешки и институционални основ уређења задруга

Стратешки основ за уређење и развој задруга и задругарства у Републици Србији садржан је Стратегији за подршку развоја малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период од 2015. до 2020. година, са Акционим планом за спровођење наведене стратегије 2015-2016. („Службени гласник РС”, број 35/2015).

Институционални основ за предлагање законског уређења задруга у Републици Србији садржан је у члану 4. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, бр. 44/14, 14/15 и 54/15), којим је прописано да Министарство привреде обавља послове државне управе који се, између осталог, односе и на привреду и привредни развој, положај и повезивање привредних друштава и других облика организовања за обављање делатности, као и мере економске политике за развој малих и средњих предузећа и предузетништва.

II. 3. Предности и специфичности задруга

Задруге имају велики потенцијал за одрживи привредни и друштвени развој у заједници, који се огледа кроз:

- потенцијал за стварање сигурнијих и одрживих послова;
- потенцијал за оживљавање пољопривреде, руралног и равномерног регионалног развоја, јер се путем осигуравања пласмана, снижавања трошкова производње, укрупњавања понуде и повећања додате вредности кроз изградњу складишних и прерадних капацитета, увећавају приходи и повећа сигурност пољопривредника задругара, подстичу улагању у пољопривреду и смањењу миграција из села у градове;
- понуду услуга бољег квалитета, односно услуга које су потребне заједници, које приватни корпоративни сектор не пружа због малог профита, поготово у области здравствене заштите, социјалне заштите, запошљавања маргиналних друштвених група, сеоског туризма и пружања основних добара и услуга (нпр. продавнице на удаљеним местима);
- потенцијал за смањење нивоа неформалне („сиве“) економије, посебно у традиционално врло неформалном пољопривредном сектору, што резултира већим убирањем пореза и нижом стопом противправног понашања;
- позитивне ефекте на развој станоградње, решавање нерешених стамбених питања на економски прихватљивији начин и одржавање објеката;
- одржив модел задовољења општих интереса заједнице, борбе против сиромаштва и друштвене реинтеграције угрожених група, (социјалне задруге и потрошачке задруге организоване у форми тзв. СОС маркета);
- подстицање здраве конкуренције у привредним гранама у којима су (у нашим условима и околностима) традиционално заступљени монополски, дуополски и олигополски положаји, односно доминантни положаји великих привредних друштава (станоградња, потрошња, аграр);
- велики значај за локални економски развој.

Иако је усмерена на вршење одређене привредне делатности, задруга се битно разликује од привредног друштва, пре свега по статусу својих чланова, расподели добити, праву гласа и солидарности уместо сразмерности улагања. Основни интерес удруживања задругара није, као код привредних друштава,

максимизација профита на основу уложеног капитала, већ максимизација користи путем пословања кроз задругу, коришћења њених услуга и остваривање других циљева због којих је основана. Задруга послује поштујући задружне вредности као што су самопомоћ, самоодговорност, демократичност, једнакост, правичност и солидарност, који су даље конкретизовани у задружним принципима. Сходно томе, без обзира на разлику у висини улога, у управљању задругом сви задругари имају равноправно право гласа, а примарни критеријум расподеле добити није учешће у капиталу, већ обим пословања путем задруге.

Због честог погрешног разумевања суштине савременог земљорадничког задругарства, важно је нагласити да задругари који приступају задрузи немају обавезу уношења пољопривредног земљишта у приватној својини, већ да они по правилу и даље самостално производе пољопривредне производе, а преко задруге их заједнички складиште и продају у најповољнијем моменту на тржишту, на који начин поред осталог добијају бољу цену, набављају јефтиније семенски материјал ђубриво и сл, користе машинске услуге, улажу и користе прерадне капацитете и сл.

У склопу предности задруга, овде је потребно истаћи и веома значајну отпорност и тзв. еластичност задруга испољену током глобалне економске и финансијске кризе. Ову чињеницу нарочито истичу закључци и подаци Међународне организације рада, која бројним активностима подржава задружни сектор.

II. 4. Проблеме које нови закон о задругама решава

Друштвене односе у области задруга и задругарства у Републици Србији у овом тренутку уређују два закона, и то:

- 1) Закон о задругама („Службени лист СРЈ”, бр. 41/96 и 12/98 и „Службени гласник РС”, бр. 101/05 - др. закон и 34/06), који је донет 1996. године, као савезни закон, а данас се, у складу са уставноправним променама које су се одиграле у међувремену, примењује као републички закон и
- 2) Закон о задругама („Службени гласник СРС”, бр. 57/89 и „Службени гласник РС”, бр. 67/93, 46/95 и 101/05 – др. закон), који је донет 1989. године.

Наведена чињеница изазива правни дуализам, сукоб (колизију) и преклапање појединих правних норми, што изазива неуједначеност примене, различита тумачења, несигурност и конфузију у пракси, као и неусклађеност са савременим друштвено-економским околностима.

Задруге и задругарство у Републици Србији изложени су проблемима различите врсте и траже задовољење одговарајућих потреба, а важећи закони који уређују задруге су показали низ недостатака у примени.

Регулаторни и фактички недостацитренутних законских решења се укратко састоје у следећем:

- 1) разједињеност и међусобна неусклађеност законске материје;
- 2) застарелост и нефункционалност законских решења донетих у условима битно другачијих економских, друштвених и политичких околности;

- 3) неразрешени имовинско-правни односи – нефефинисани услови и поступак за упис задружне својине имовине задруга и задружних савеза која је евидентирана као друштвена својина, што, између осталог, онемогућава задругама да исту користе као средство обезбеђења враћања кредита узетих код банака а такође доводи;
- 4) недоречене и временски неограничене одредбе вежећег закона о правима новооснованих задруга на враћање имовине, која је раније била у власнштву задруга, које отварају простор за злоупотребу и малверзације путем оснивања фиктивних задруга и угрожавају правну сигурност других привредних субјеката;
- 5) пропуст да се дефинишу и ближе уреде важни појмови, као што су улог задругара, основни капитал и њихов међусобни однос;
- 6) постојање одредби које коче докапитализацију задруга, јер условљавају једнакост улога, што као последицу има да висину улога одређују економски најслабији задругари;
- 7) непотребно високо постављен минимални број оснивача задруге, чиме се непотребно отежава оснивање задруга, поготово у селима где је дошло до осетног смањења броја становника;
- 8) неефикасни правни институти важећих закона, пре свега у погледу вршења јавних овлашћења која су поверена задружним савезима. Овим овлашћењима задружни савези су добили право да доносе општа правила којима се уређује примена задружних принципа и друга питања од значаја за пословање врста задруга које повезују ти савези, као и правила којима се прописују услови за обављање задружне ревизије, садржина извештаја о обављеној ревизији, као и друга питања од значаја за задружну ревизију задруга. Ови правни акти представљају подзаконске акте за спровођење закона који уређују задруге. Пошто су задружни савези овлашћени за доношење поменутих аката, као и за њихово спровођење, а да при томе није био предвиђен ефикасан надзор над њиховим радом од стране надлежног државног органа, настао је низ неправилности и деформација у пословању задруга и задружних савеза, посебно у погледу спровођења задружне ревизије. С тим у вези, јавља се потреба за преуређењем, односно законским уређењем задружне ревизије, а на основу искустава из праксе;
- 9) законско непрепознавање и нерегулисање појединих нових врста задруга, попут социјалних задруга, што отежава њихов настанак и развој, као и непостојање правног основа за даље удруживање задруга на задружним принципима у секундарне задруге (сложене задруге);
- 10) потреба да се новим, савременим решењима створи одговарајући правни амбијент за спровођење реформе у задружном сектору, као први корак у ревитализацији задругарства у Републици Србији, а у складу са модерним светским трендовима, што се не може постићи парцијалним изменама постојећих закона.

У наредном периоду требало бу створити оквир за оснивање и пословање штедно-кредитних задруга, чији би рад био адекватно регулисан и надзиран, како би се спречило поновно јављање пирамидалних штедионица и не би

угрозила сигурност финансијског сисмета. Нажалост, на основу става Народне банке Србије, за то у овом тренутку још увек не постоје услови, па питање штедно-кредитних задруга није обухваћено овим законом.

III. ОБЈАШЊЕЊА ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

1. Основне одредбе (чл. 1-13.)

Као предмет овог закона утврђено је уређење: оснивања задруге, стицања и престанка статуса задругара, књиге задругара, управљања задругом и органа задруге, имовине и пословања задруге, фондова, расподеле добити и покрића губитака у задругама, престанка задруге, задружних савеза, сложене задруге, регистрације задруга, задружне ревизија, као и других питања значајних за статус и рад задруге. Задруга је овим законом одређена привредни субјекат са статусом правног лице, које представља посебан облик организовања физичких који пословањем на задружним начелима остварују своје економске, социјалне, културне и друге интересе, и на демократски начин управљају и контролишу задругу, што је у складу са општеприхваћеном међународном дефиницијом задруга. Закон о задругама заузима став да не постоји могућност оснивања задруга у некој од форми предвиђених за привредна друштва. Даље, често се задруге схватају као облици удружења или привредних друштава или прелазних форми ових организација. Међутим, најисправније схватање је оно према коме су задруге самосвојствен, аутентичан и оригиналан привредни субјекат (*sui generis* ентитет). Задругар је одређен као физичко лице које је члан задруге и у целисти или делимично послује преко задруге, односно које преко задруге продаје своје производе, односно услуге, набавља производе или користи услуге потребне за обављање своје делатности или на други начин непосредно учествује у обављању делатности ради којих је задруга основана, што је у свему у складу са општеприхваћеном међународном дефиницијом задруга.

Задруга се оснива и послује на задружним вредностима које се спроводе у складу са задружним принципима. Задружне вредности су: самопомоћ, самодговорност, демократичност, једнакост, праведност и солидарност које се спроводе у складу са задружним принципима, којима се, као смерницама конкретизованим у задружним правилима, чланови задруге руководе у управљању и пословању задругом.

Задружни принципи су:

1. *Добровољно и отворено чланство* које подразумева да су задруге добровољне и отворене организације за сва лица, која могу да пружају, односно користе њене услуге и производе, као и лица која су вољна да прихвате одговорност чланства у њима, без социјалне, расне, политичке и верске нетрпељивости. Слободна воља чланова да раде заједно је основни разлог њихове мотивације за чланство у задрузи;
2. *Демократска контрола од стране задругара* представљена је кроз саму организацију задруге као демократског друштва којим управљају и које

- контролишу њени чланови, који активно учествују у доношењу одлука и формулисању њене пословне и развојне политике, као и одговорност изабраних представника задруге свим члановима задруге. Сваки задругар има једнако право гласа у управљању и контроли пословања задруге(принцип један задругар – један глас);
3. *Економско учешће задругара*, према могућностима задругари образују и доприносе капиталу задруге и равноправно њиме управљају, добит расподељују за једну или више намена у циљу развоја задруге и за деобу међу задругарима према доприносу сразмерном њиховим улозима и пословима са задругом, као и за подршку и помоћ другим активностима одобреним од стране чланства;
 4. *Аутономија и независност задруге* се огледа у самосталности организације самопомоћи задруге којом управљају и коју контролишу задругари. Задруга чува своју самосталност, независност, демократску управу својих чланова и када закључује уговоре са другим субјектима, укључујући и државне органе, или када прикупља капитал од трећих лица;
 5. *Образовање, обука и информисање* – Задруге обезбеђују образовање и обуку својих чланова, изабраних представника, менаџера и запослених, да би они могли ефективно доприносити развоју својих задруга и информису широку јавност, а нарочито младе и лидере јавног мњења о задругарству и погодностима које оно пружа;
 6. *Међузадружна сарадња* указује на чињеницу да задруге најделотворније служе својим члановима истовремено јачајући задружни покрет тако што раде заједно кроз локалне, регионалне, националне и међународне структуре;
 7. *Брига за заједницу* се манифестује кроз активности задруге у складу са одрживим развојем својих заједница кроз политику одобрену од стране њихових чланова.

Задруге у свом пословању примењују и етичке задружне принципе, и то: отвореност, друштвена одговорност и брига за друге, као и поштење.

Задруга стиче својство правног лица уписом у регистар који води орган надлежан за послове регистрације привредних субјеката (у даљем тексту: Регистар), у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката.

Задруга се не може организовати као привредно друштво у смислу закона којим се уредљују привредна друштва или као други облик организовања, нити се може припојити или спојити са привредним друштвом или другим правним лицем које није задруга, нити променити облик у привредно друштво или друго правно лице. На овај начин, разрешава се сукоб који постоји између одредаба важећих закона којима се уређују задруге, будући да Закон о задругама из 1996. године, прописује да се задруга не може организовати као предузеће или други облик организовања, нити се може припојити или спојити с предузећем или другим правним лицем које није задруга, док, с друге стране, Закон о задругама из 1989. године прописује да задруга престаје, између осталог, ако се споји, односно припоји са другом задругом или предузећем или ако се подели на више задруга. Прописивањем овог правила чува се самосвојственост и оригиналност задруге као правне и пословне форме, спречавају злоупотребе и извитоперење задружних

начела и вредности, стварање „лажних“ задруга (тзв. задруге-шкољке), пре свега ради коришћења погодности и подстицаја намењених „правим“ задругама. Задруга може бити оснивач, односно члан другог правног лица, у складу са законом и задружним правилима, чиме се стварају законске претпоставке за реализацију модела јавно-приватних партнерстава задружног и јавног сектора, који се најчешће институционализују у форми заједничког привредног друштва (енгл. *special purpose vehicle, special purpose entity*). Задруга може да образује један или више огранака, као организационих делова задруге који немају статус правног лица и који имају место пословања и заступника, а послове са трећим лицима обављају у име и за рачун задруге. Огранак се региструје у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката.

Задруга послује под регистрованим пословним именом. Пословно име задруге обавезно садржи ознаку врсте задруге, правне форме, назива задруге и места седишта. Искључиво привредни субјекти који су регистровани и послују у складу са овим законом имају право и обавезу да у пословном имену користе реч: „задруга”. Задруга може у пословању, поред пословног имена, да користи и скраћено пословно име, као и пословно име на страном језику, ако су та имена наведена у оснивачком акту и регистрована у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката. Скраћено пословно име обавезно садржи назив и правну форму. Пословно име, односно назив задруге не може да буде заменљиво са пословним именом, односно називом друге задруге, другог привредног субјекта или другог правног лица, нити да изазива забуну о идентитету и делатности задруге или повезаности са привредним друштвом, те да вређа права интелектуалне својине, односно друга права. Седиште задруге је место на територији Републике Србије из кога се управља пословањем задруге и одређује се оснивачким актом. Достављање се врши на адресу седишта задруге. Изузетно, задруга може да има посебну адресу за пријем поште на коју се врши достављање.

Задруга може обављати све законом дозвољене делатности. Претежна делатност задруге по правилу одређује врсту задруге, а то је она делатност која је као таква одређена оснивачким актом и уписана у Регистар.

Што се тиче врста задруга, оне се могу основати као земљорадничке или пољопривредне, стамбене, потрошачке, занатске, радничке, социјалне, студентско-омладинске, ученичке, социјалне, здравствене, као и друге врсте задруга за обављање производње, промета робе, вршења услуга и других делатности у складу са овим законом. Одредбе овог закона не примењују се на оснивање и рад ученичких задруга. Оснивање и рад ученичких задруга уређује се посебним прописима из области образовања.

Земљорадничке или пољопривредне задруге могу бити опште и специјализоване, као што су: ратарске, воћарске, повртарске, виноградарске, сточарске, пчеларске и др. Земљорадничке или пољопривредне задруге производе, преузимају, прерађују и продају пољопривредне, прехранбене и друге производе задруге и задругара, снабдевају задругаре репродукционим материјалом, енергентима, средствима за производњу, деловима за пољопривредну механизацију и другом робом, врше промет роба и услуга задруге, задругара и за задругаре и пружају услуге домаћинствима пољопривредника у организовању и развоју сеоског

туризма. Специјализоване земљорадничке задруге организују производњу одређених производа, њихову прераду и пласман на тржишту.

Стамбене задруге, као инвеститори и извођачи радова, организују изградњу и одржавање, граде и одржавају станове, стамбене зграде, гараже и пословни простор за задругаре, ангажовањем средстава и рада задругара и других физичких и правних лица. Ангажовање средстава и личног рада задругара се уређује појединачним уговором између стамбене задруге и њених чланова у складу са позитивним прописима и задружним правилима.

Потрошачке задруге обезбеђују заједничку набавку услуга и роба за своје чланове.

Занатске задруге израђују и продају своје занатске производе и производе домаће радиности, као и занатске производе и производе домаће радиности својих задругара, обављају занатске услуге и снабдевају задругаре материјалом и средствима за производњу.

Радничке задруге производе и продају своје производе и пружају услуге, обављајући делатност кроз економско удруживање запослених који су уједно и чланови задруге.

Студентско-омладинске задруге, као радне задруге, на организован начин обезбеђују задругарима обављање привремени и повремених послова код привредних субјеката у складу са прописима из области рада, а у циљу стицања допунских средстава за школовање и задовољење основних социјалних, културних и других личних и заједничких потреба.

Социјалне задруге, обављају различите делатности ради остварења социјалне, економске и радне укључености, као и задовољења других сродних потреба припадника угрожених друштвених група или ради ради задовољења општих интереса унутар локалне заједнице. Социјални циљеви социјалне задруге се ближе одређују задружним правилима. Социјалне задруге дужне су да најмање половину остварене добити, односно вишка прихода над расходима, које остварују обављањем делатности улажу у унапређење и остваривање постављених социјалних циљева.

Под припадницима угрожених друштвених група, у смислу овог закона, сматрају се лица која припадају друштвеним групама које се налазе у стању социјалне потребе, у смислу закона којим се уређује социјална заштита и обезбеђивање социјалне сигурности грађана.

Здравствене задруге, као посебна врста социјалних задруга, пружају помоћ и услуге задругарима и члановима њихових породица у остваривању здравствене заштите.

Наведено набрајање задруга и њихово описивање није учињено на таксативан начин, него на егземпларан, па се тако законски оставља могућност да се задруге оснивају и организују и за обављање других делатности које нису забрањене законом.

Задруга ужива посебну заштиту Републике, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе у обављању њене претежне делатности, која се огледа у подстицању задругарства мерама економске, аграрне и стамбене политике, као и других развојних политика, укључујући давање одговарајућих олакшица и погодности, а које се утврђују посебним прописима, као и могућности оснивања

посебних фондова (фондација) за развој задруга од стране јединица локалне самоуправе или аутономне покрајине или обезбеђивањем средстава у буџету јединица локалне самоуправе, аутономне покрајине и републике.

На сва питања која се односе на задруге, а која нису посебно уређена овим законом, сходно ће се примењивати одредбе закона којима се уређује правни положај друштава са ограниченом одговорношћу.

2. Оснивање задруге (чл. 14-22.)

Задруга се оснива на оснивачкој скупштини, закључењем уговора о оснивању, усвајањем задружних правила и избором органа. Када је реч о најмањем броју оснивача, предвиђено је да задругу може основати најмање пет пословно способних физичких лица. Оснивачи и чланови задруге могу да буду домаћа и страна физичка лица, што је у складу са међународним и уставним начелом равноправног третмана страних и домаћих инвеститора.

Зависно од циљева оснивања и потребних средстава за оснивање и пословање, задруге се могу оснивати са улозима или чланаринама, у складу са уговором о оснивању и задружним правилима. Задруге се оснивају са улозима (правило), а изузетно стамбене, студентско-омладинске, потрошачке и социјалне задруге, чији циљ није стицање и расподела добити (недобитне, непрофитне задруге) могу се основати чланарином, у складу са уговором о оснивању и задружним правилима. Ове задруге се не оснивају у циљу стицања добити, већ ради задовољења разноврсних потреба задругара, а њихово пословање одликују првенствено правила узајамности, солидарности и подмиривања стварних трошкова. Евентуални вишак прихода над расходима недобитне задруге усмеравају у намене ради којих је задруга основана.

Задруга се оснива на оснивачкој скупштини. Оснивачку скупштину сазива представник оснивача који су одлучили да оснују задругу. Оснивачка скупштина се може одржати и пуноважно одлучивати ако скупштини присуствују оснивачи у најмањем броју прописаном овим законом (пет). Оснивачка скупштина доноси одлуке већином гласова присутних уз услов да је потребно минимум пет гласова оснивача за доношење одлуке. Такође, већином гласова присутних лица, оснивачка скупштина бира председника који води седницу скупштине. Оснивачи су дужни да улог, односно чланарину уплате на рачун задруге у року од 30 дана од дана одржавања оснивачке скупштине. На оснивачкој скупштини задруге води се записник у писаном облику.

Оснивачки акт задруге је уговор о оснивању који се закључује у писаној форми. Потписи оснивача на уговору о оснивању оверавају се у складу са законом којим се уређује овера потписа. Уговор о оснивању садржи: пословно име и седиште задруге; лично име и пребивалиште, јединствени матични број сваког оснивача, односно за странца број пасоша и државу издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије, односно пословно име, адресу седишта и матични број задруге која је правно лице у случају сложених задруга; претежну делатност задруге; лично име првог директора задруге или лично име лица које ће вршити заступање задруге као вршилац дужности директора; податак

да ли задруга послује са улозима или чланарином; износ основног капитала, износ, врсту и вредност улога сваког оснивача и опис врсте и вредности неновчаног улога, као и време уплате новчаних улога, односно начин и време уношења неновчаних улога; износ, време и начин плаћања чланарине за осниваче задруге која се оснива и послује без улога; начин обезбеђења средстава за покриће трошкова оснивања; друга питања од значаја за оснивање задруге.

Оснивачки акт мења се одлуком скупштине задруге у складу са овим законом, а потпис председника скупштине на измењеном оснивачком акту оверава се у складу са законом којим се уређује овера потписа, ако је то предвиђено оснивачким актом и ако је та обавеза регистрована у складу са законом о којим се уређује регистрација привредних друштава. Законски заступника задруге у обавези је да након сваке измене оснивачког акта сачини и потпише пречишћен текст тог документа.

Законом је прописано је да су задружна правила - општи акт задруге којим се уређује управљање задругом, унутрашња организација задруге и друга питања у складу са овим законом. Задружна правила садрже одредбе о: пословном имену и седишту задруге; делатности задруге; циљевима и основним смерницама пословне политике задруге; условима и начину стицања и престанка статуса задругара; правима и обавезама задругара према задрузи и задруге према задругарима; износ основног капитала задруге у време оснивања, као и начину и условима за његово повећање и смањење; минималној вредности новчаног улога, односно чланарине задругара који приступају задрузи после оснивања, начину и времену њихове уплате односно начину утврђивања вредности и начину и времену уношења неновчаних улога тих задругара; начину доношења одлуке о повећању и смањењу улога и правима и обавезама задругара у погледу повећања улога; начину утврђивања и исплате улога задругарима, у случају престанка статуса задругара; броју чланова, начину избора, односно разрешењу чланова органа управљања задруге; избору, опозиву, правима и обавезама представника задругара, ако скупштину чине њихови представници; образовању управног и надзорног одбора уколико задруга има мање од 20 задругара; сазивању седнице органа задруге, начину рада и другим питањима која се односе на рад и одлучивање органа задруге; поступку и надлежности органа задруге за изјављивање приговора на извештај задружног ревизора; одредбу о врсти и износу јемства, уколико је предвиђено обавезно јемство, изузев за задруге које се оснивају уплатом чланарине; расподели добити и покрићу губитака задруге; књизи задругара; обавештавању задругара и пословној тајни задруге; међузадружној сарадњи; задружном образовању и информисању задругара; статусним променама и престанку задруге; општим актима задруге и начину њиховог доношења и другим питањима од значаја за управљање и пословање задруге. Задружна правила мењају се одлуком скупштине задруге, у складу са одредбама овог закона. Законски заступник задруге и председник скупштине задруге у обавези су да након сваке измене задружних правила сачине и потпишу пречишћени текст тог документа.

Задругар улаже у задругу улог, који може бити новчани и неновчани. Неновчаним улогом сматрају се ствари и права изражене у новчаној противвредности. Улози задругара чине почетни основни капитал задруге. Минимални основни капитал задруге износи 100 динара. Задружним правилима

одређује се минимални појединачни улог. Улог и део улога се не може враћати задругару, залагати нити бити предмет извршења или обезбеђења за обавезе задругара, за време трајања статуса задругара. Прописивањем да се улог не враћа задругару за време трајања статуса задругара, утиче се на озбиљност приликом оснивања задруге, односно приступања задрузи, а другим делом исте одредбе уређује се да су средства која је задругар уложио у задругу, за време трајања статуса задругара, заштићена од његових поверилаца, будући да се на улогу задругара не може спровести принудно извршење нити обезбеђење на захтев његових поверилаца, у складу са законом којим се уређује извршење и обезбеђење. Задругар може имати само један улог у задрузи, а улози чланова задруге не морају бити једнаки, што је у складу са задружним начелима и вредностима. Улог задругара не може се преносити правним послом, чиме се спречавају злоупотребе и изигравање закона.

Основни капитал задруге може се одлуком скупштине задруге, повећати: улозима нових задругара, повећањем улога постојећих задругара или приписивањем нераспоређене добити, односно расположивих резерви за те намене, улозима задругара. Основни капитал задруге може се смањити одлуком скупштине задруге, али не испод законом прописаног минималног новчаног оснивачког капитала. Задруге које се оснивају без улога задругара, могу средства за оснивање и пословање обезбеђивати из чланарине задругара. Износ чланарине одређује се задружним правилима у једнаком износу за све осниваче, као и за задругаре који приступе задрузи након оснивања. По престанку статуса задругара, чланарина се не враћа. Одредбе овог закона којима се уређује основни капитал, не примењују се на задруге које се оснивају и послују са чланаринама.

3. Стицање и престанак статуса задругара (чл. 23-32.)

Статус задругара стиче се оснивањем задруге или приступањем задрузи, на начин и под условима прописаним овим законом и задружним правилима. Лица која приступе задрузи након оснивања имају једнак статус као оснивачи задруге. Оснивач задруге нема посебних нити већих права ни одговорности у односу на остале чланове задруге, чиме се обезбеђује равноправност свих задругара. Статус задругара не може се стећи само на основу уплате улога или чланарине, односно уноса улога, на који начин се спречава настанак фиктивних („неправих“) задругара. У том смислу, прописано је и да је за стицање статуса задругара у земљорадничкој или пољопривредној задрузи потребно да се то лице бави послом који је одређен делатношћу задруге, а што се уређује задружним правилима. Статус задругара студентско-омладинске задруге може стећи лице које није млађе од 15 година ни старије од 35 година. Задругар студенско-омладинске задруге млађи од 18 година, може да обавља привремене и повремене послове уз писмену сагласност родитеља, усвојоца или стараоца, ако такав рад не угрожава његово здравље, морал и образовање, односно ако такав рад није забрањен законом и сходно другим условима утврђеним прописима о раду.

Што се тиче аката о приступању, статус задругара приступањем задрузи може стећи свако пословно способно физичко које поднесе писани захтев за приступање, а у складу са овим законом и задружним правилима. Статус задругара приступањем задрузи стиче се на основу одлуке о прихватању захтева за

приступање и потписивањем приступне изјаве. Одлуку прихватању захтева за приступању задрузи доноси управни одбор задруге, односно скупштина задруге у задругама које немају управни одбор. Управни одбор задруге или други овлашћени орган задруге дужан је да, најкасније у року од 30 дана од дана пријема захтева, писмено обавести подносиоца захтева да ли је захтев прихваћен, а ако задруга о својој одлуци не обавести подносиоца пријаве у наведеном року, сматраће се да је захтев одбијен. Прописано је да подносилац захтева чији је захтев одбијен, има право жалбе скупштини задруге, у року утврђеном задружним правилима, где се ради о примени начела двостепености, а скупштина задруге мора да донесе одлуку по жалби на својој првој наредној седници. Одлука оприхватању захтева за приступање задрузи садржи: лично име и пребивалиште, јединствени матични број сваког оснивача, односно за странца број пасоша и државу издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије; износ новчаног улога или чланарине, односно опис врсте и вредност неновчаног улога које лице које приступа задрузи уноси у задругу; врсту и износ јемства, ако постоји; време уплате, односно начин и време уношења неновчаног улога и друге одредбе одређене задружним правилима. Одлука о прихватању захтева за приступање задрузи и задружна правила достављају се лицу које приступа задрузи. Лице чији је захтев о приступању задрузи прихваћен приступа задрузи потписивањем приступне изјаве која садржи: лично име, јединствени матични број, односно за странца број пасоша и државу издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије, изјаву потписника да прихвата права, обавезе и одговорности задругара утврђених задружним правилима, одредбе уговора о оснивању, да је упознат са обавезама задруге насталим пре потписивања приступне изјаве, као ио друге одредбе одређене задружним правилима.

Статус задругара престаје: иступањем, искључењем, смрћу задругара, престанком задруге и из других разлога утврђених задружним правилима у складу са овим законом. Задругар иступа из задруге на основу писане изјаве о иступању. Што се тиче момента престанка статуса задругара, исти престаје када задруга прими писмену изјаву задругара о иступању, ако у задружним правилима није одређен отказни рок, који не мође да буде дужи од шест месеци. Ако члан задруге има доспеле обавезе према задрузи, када му престане статус задругара он и даље одговара за настале обавезе према задрузи. Задругар се искључује из задруге када: намерно или из грубе непажње угрожава или отежава остваривање заједничких интереса чланова задруге, када не остварује пословну сарадњу са задругом из делатности задруге у временском периоду одређеном задружним правилима, као и из других разлога утврђених овим законом и задружним правилима. Одлуку о искључењу задругара доноси управни одбор задруге, односно скупштина задруге у задругама које немају управни одбор и она обавезно садржи образложење и поуком о правном леку. Против одлуке о искључењу задругар може поднети жалбу скупштини задруге, у року од 15 дана од дана пријема одлуке, а скупштина задруге је дужна да донесе одлуку по жалби на првој наредној седници. Ако скупштина задруге одлуку по жалби задругара не донесе у наведеном року, сматраће се да је жалба усвојена. Статус задругара престаје даном истека рока за подношење жалбе,

односно даном доношења одлуке скупштине задруге којом је жалба одбијена. Даном престанка статус задругара, престају права и обавезе задругара, осим права и обавеза утврђених овим законом и задружним правилима. Задругар је дужан да, пре престанка статуса задругара, измири све своје обавезе према задрузи на начин и под условима који су одређени задружним правилима. Уколико обавезе по закљученим уговорима и другим појединачним пословима са задругом доспевају након престанка статуса задругара, или нису измирене у року, задругар и задруга су дужни да испуне ове обавезе независно од тога да ли је статус задругара престао. По престанку статуса задругара, задругар, односно његов наследник или правни следбеник има право на исплату, односно повраћај улога, на начин и у роковима одређеним задружним правилима. Улози се не могу враћати пре престанка одговорности задругара за обавезе задруге. Исплата улога врши се у новцу, ако задружним правилима није одређено да се вредност улога уместо исплате у новцу, може надокнадити у стварима, а на основу писаног споразума са задругаром. Задруга врши исплату улога и нераспоређене добити задругару коме је престао статус задругара, односно његовим наследницима или правни следбеник најкасније у року од шест месеци по протеклу пословне године у којој је задругар изгубио овај статус.

Задруга је дужна да води књигу задругара. У књигу задругара уписује се: лично име, јединствени матични број задругара, односно за странца број пасоша и државну издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије, пословно име, адреса седишта, матични број задруге која је правно лице у случајевима сложене задруге, датум стицања статуса задругара; врста, датум и износ уписаног улога задругара; датум и износ уплаћеног, односно унетог улога; датум, износ и начин плаћања чланарине; датум и начин престанка статуса задругара и датум исплате улога. Задруга је дужна да трајно чува књигу задругара, да је редовно ажурира и да је држи у седишту задруге. Задруге које послују са чланаринама дужне су да једном годишње, након одржане редовне седнице скупштине, Регистру доставе књигу задругара у електронском облику ради објаве на интернет страници Регистра. Задругари имају право увида у књигу задругара и право на изводе из књиге задругара, чиме се обезбеђује спровођење начела транспарентности и јавности. Сходно томе, прописано је и да повериоци задруге и друга овлашћена лица која имају правни интерес могу тражити увид у књигу задругара на основу писаног захтева. По престанку задруге, по било ком основу, односно након брисања задруге код Регистратора, законски заступник задруге или друго овлашћено лице, дужно је да књигу задругара преда надлежном архиву на територији на којој је основана задруга, у складу са одредбама закона којим се регулишу обавезе органа, установа, предузећа и других правних лица у току чијег рада настаје регистратурски материјал и архивска грађа.

4. Управљање задругом и органи задруге (чл. 33-52.)

Задругом управљају задругари, а у управљању задругом задругари имају једнако право гласа, што представља законску примену принципа „један задругар -

један глас”. Органи задруге су: скупштина, управни одбор, надзорни одбор и директор. На одговорност чланова органа задруге према задрузи, сходно се примењују одредбе закона којима се уређује положај привредних друштава, у делу којим се уређују посебне дужности према друштву, ако овим законом није другачије предвиђено. Председник скупштине, председник и чланови управног одбора, надзорног одбора и директор, бирају се на време одређено задружним правилима, које не може бити дуже од пет година, уз могућност поновног избора. Узимајући у обзир специфичности малих задруга, а у циљу избегавања прописивања одредаба о задружном управљању које би могле да представљају непотребно регулаторно и административно оптерећење за те задруге, а које су „најрањивије“ на тржишту, прописано је да се у задрузи која има мање од 20 задругара задружним правилима може одредити да функцију управног одбора и надзорног одбора врши скупштина задруге. Скупштина задруге, управни одбор и надзорни одбор могу пуноважно да одлучују ако су њихове седнице уредно сазване, у складу са задружним правилима. Скупштина задруге, управни одбор и надзорни одбор, могу пуноважно одлучивати ако седници присуствује више од половине од укупног броја чланова, а одлуке се доносе већином гласова од укупног броја присутних чланова, ако овим законом није другачије одређено.

Скупштину задруге чине сви задругари и она је највиши орган у задрузи. Скупштина задруге има следеће надлежности: доноси оснивачки акт и задружна правила, усваја њихове измене и допуне; одлучује о промени седишта, пословног имена, претежној делатности, врсти задруге, образовању или гашењу огранака; одлучује о статусним променама и престанку задруге; одлучује о оснивању привредног друштва или другог правног лица; одлучује о повећању и смањењу основног капитала задруге; одлучује о образовању или гашењу фондова за различите намене, висини издвајања и располагању средствима фондова; утврђује пословну политику и усваја годишњи извештај о пословању и спровођењу пословне политике; усваја план рада, финансијски план и програм развоја; усваја финансијске извештаје; одлучује о расподели добити и покрићу губитака; доноси инвестиционе одлуке; бира и разрешава директора задруге; одлучује о обављању задружне ревизије и избору ревизијског савеза; разматра коначан извештај о обављеној задружној ревизији и поступке предузете за отклањање евентуално уочених неправилности констатованих у извештају задружног ревизора; одлучује о покретању поступка ликвидације; одлучује о располагању имовином; одлучује о именовању и разрешењу ликвидационог управника; бира и разрешава из редова задругара чланове управног и надзорног одбора, као и председника скупштине; доноси пословник о свом раду и одлучује о другим питањима у складу са овим законом и задружним правилима. Изузетак постоји код самбених задруга, код којих инвестиционе одлуке у вези са обављање њихове делатности доноси управни одбор. Скупштина задруге има председника, кога бирају између себе задругари.

Седнице скупштине могу бити редовне и ванредне. Редовна седница скупштине задруге одржава се једном годишње, а пре истека законског рока за предају редовних годишњих финансијских извештаја. Ванредна седница скупштине задруге одржава се по потреби, као и када је то одређено овим законом или задружним правилима. Седницу скупштине задруге сазива председник скупштине задруге. Председник скупштине задруге дужан је да сазове ванредну

седницу скупштине задруге и на захтев директора, управног одбора, надзорног одбора или на захтев трећине задругара, ако задружним правилима није друкчије одређено. Уколико председник скупштине задруге није у могућности или одбије да на основу поменутих захтева сазове скупштину задруге, скупштину може сазвати и сам подносилац захтева. Изузетно од одредбе овог закона да скупштина задруге, управни одбор и надзорни одбор, одлуке доносе већином гласова од укупног броја присутних чланова, о статусним променама и продаји непокретне имовине надлежни орган задруге одлучује већином гласова од укупног броја задругара; о покретању поступка ликвидације надлежни орган задруге одлучује двотрећинском већином од укупног броја задругара и о усвајању измена и допуна оснивачког аката и задружних правила, надлежни орган задруге одлучује већином од укупног броја задругара. Ако задруга има више од 100 задругара, задружним правилима може се одредити начин њиховог представљања у скупштини. Представник задругара не може бити лице које није задругар, како не би дошло до „приватизације” задруга. Представници не могу одлучивати о статусним променама задруге, престанку задруге и располагању имовином задруге јер о том питању задругари лично одлучују на скупштини задруге. Представнике у представничку скупштину бирају задругари личним изјашњавањем на скупштини задруге, а скупштина задруге потврђује њихово овлашћење за представљање усвајањем предлога задругара. Представници чланова задруге бирају се на време које не може бити дуже од пет година уз могућност поновног избора. Изузетно, код стамбених и омладинских задруга које имају више од 100 чланова, представници могу одлучивати о свим питањима, ако је то предвиђено задружним правилима.

Управни одбор састоји се од најмање три члана. Број чланова, начин избора и разрешење чланова управног одбора уређује се задружним правилима. Чланове управног одбора бира скупштина из реда задругара. За члана управног одбора не може бити биран председник скупштине, чланови надзорног одбора и директор задруге. Управни одбор има председника, кога бирају између себе чланови управног одбора. Управни одбор има следећу надлежност: предлаже и спроводи пословну политику и припрема извештаје о спровођењу пословне политике; разматра и предлаже план рада, финансијски план и програм развоја; разматра и предлаже извештај о пословању; разматра и предлаже усвајање финансијских извештаја; одлучује о стицању и престанку статуса задругара, након оснивања задруге у случају искључења из задруге и из других разлога утврђених задружним правилима у складу са овим законом; предлаже скупштини расподелу добити и начин покрића губитака; припрема предлоге одлука за скупштину задруге и спроводи одлуке скупштине задруге; предлаже скупштини избор и разрешење директора задруге; предлаже скупштини доношење инвестиционих одлука, предлаже скупштини одлуке о располагању имовином у складу са задружним правилима; доноси пословник о свом раду; доноси одлуке и обавља и друге послове, у складу са овим законом и задружним правилима. Изузетно од наведених надлежности, код стамбених задруга управни одбор стамбених задруга, доноси инвестиционе одлуке, а не предлаже их скупштини стамбене задруге. Чланови управног одбора дужни су да врше своју функцију савесно, поштено и одговорно према задрузи, са пажњом доброг привредника и у складу са интересима задруге и

свих њених чланова. Чланови управног одбора одговорни су, у складу са законом, за штету коју проузрокују задрузи.

Надзорни одбор састоји се од најмање три члана. Број чланова, начин избора и разрешење чланова надзорног одбора уређује се задружним правилима. Чланове надзорног одбора бира скупштина из реда задругара. За члана надзорног одбора не може бити биран председник, чланови управног одбора, директор задруге и председник скупштине, чиме се спречава неспојивост у вршењу функција и сукоб интереса. Надзорни одбор има председника, кога бирају чланови надзорног одбора, већином од укупног броја чланова. Надзорни одбор има следеће надлежности: врши надзор над радом управног одбора и директора; прегледа финансијске и друге извештаје и извештаје о пословању и извештава скупштину задруге о финансијским извештајима задруге; контролише усклађеност пословања задруге са законом и задружним правилима и принципима; ангажује, по потреби, друга стручна лица за одговарајућу област када је то потребно ради стручне анализе финансијских и других извештаја и извештаја о пословању задруге; подноси извештај задругарима на свакој годишњој скупштини задруге, а по потреби и на ванредној скупштини задруге када сматра да је то потребно или када то затражи скупштина, управни одбор или директор задруге; доноси пословник о свом раду и обавља и друге послове, у складу са овим законом и задружним правилима. Управни одбор и директор задруге, дужни су да надзорном одбору дају сва обавештења и податке о пословању задруге, као и да му омогуће увид у документацију задруге и несметан рад. На тај начин се омогућава правовремено информисање и транспарентност у раду. Надзорни одбор дужан је да поднесе захтев за сазивање седнице скупштине задруге, ако у вршењу надзора утврди да су повређени интереси задруге, а нарочито ако утврди неправилности у раду и пословању задруге или теже кршење закона, задружних правила или одлука скупштине задруге. Чланови надзорног одбора дужни су да врше своју функцију савесно, поштено и одговорно према задрузи, са дужном пажњом и у складу са интересима задруге и свих њених чланова. Чланови надзорног одбора одговорни су, у складу са законом, за штету коју проузрокују задрузи.

Директор задруге не мора да буде из редова задругара задруге. Директор задруге: заступа задругу; организује рад и води пословање задруге; стара се о законитости и одговара за законитост рада задруге; припрема план рада и програм развоја; припрема и подноси извештај о пословању; припрема и подноси финансијске извештаје; извршава одлуке скупштине, управног одбора и надзорног одбора и обавља и друге послове, у складу са овим законом и задружним правилима и принципима. Ако директор задруге није изабран, скупштина задруге је дужна да изабере вршиоца дужности директора, на период који не може бити дужи од годину дана. Директор може бити разрешен из разлога који су прописани законом, односно одређени задружним правилима. Директор је одговоран, у складу са законом, за штету коју проузрокује задрузи.

За председника и чланове управног одбора, надзорног одбора, директора и председника скупштине, не може бити бирано лице које је осуђено за кривично дело против привреде, током период од пет година рачунајући од дана правноснажности пресуде, с тим да се у тај период не урачунава време проведено на издржавању казне затвора, као и лице коме је изречена мера безбедности

забране обављања делатности која представља делатност задруге, за време док траје таква забрана.

Председник и чланови управног одбора, надзорног одбора и директор задруге, председник скупштине и запослени у задрузи, не могу да буду задругари, запослени или лица која имају уговорна овлашћења да управљају пословима друге задруге исте или сличне делатности, односно не могу имати више од 20% удела у власништву у привредном друштву или у другом правном лицу које обавља исту или сличну делатност као задруга, осим ако су власничка права стекли по основу бесплатне поделе акција у складу са законом којим се уређује приватизација.

5. Имовина и пословање задруге (чл. 53-57.)

Имовину задруге чине право својине на покретним и непокретним стварима, новчаним средствима, хартијама од вредности и друга имовинска права које је задруга стекла пословањем или другим правним послом и представља имовину у задружној својини. Имовина задруге је у задружној својини. Имовина задруге образује се из улога или чланарине задругара, средстава остварених радом и пословањем задруге и средстава које је задруга стекла на други дозвољен начин. Задруга управља, користи и располаже својим имовином, у складу са законом, уговором о оснивању, односно задружним правилима. У случају продаје непокретне имовине у задружној својини, средства остварена од продаје те имовине не могу се поделити задругарима и запосленима, односно не могу се исплаћивати задругарима или запосленима по основу чланства у задрузи, улога или по правима из радног односа.

Задруга послује у своје име и за свој рачун, у своје име и за рачун задругара или у име и за рачун задругара, а у складу са уговором о оснивању, односно задружним правилима. Задруга у свом пословању користи имовину задруге, а може да користи рад и средства у својини задругара и других правних и физичких лица на основу посебно закљученог уговора, у складу са задружним правилима. Задруга може, у оквиру регистроване делатности, односно делатности одређене у оснивачком акту, да обавља послове и са лицима која нису задругари и за њих, на начин и у обиму којим се не доводе у питање задружни принципи и циљеви њене делатности, у складу са посебно закљученим уговором и задружним правилима. На овај начин уређује се пословање задруге са тзв. не-задругарима, на начин који је у складу са задружним принципима и вредностима.

Задруга у правном промету одговара за своје обавезе целокупном својом имовином, а задругар одговара за обавезе задруге до висине свог улога. Задругар који плаћа чланарину не одговара за обавезе задруге сопственом имовином. С друге стране, задругари могу према трећим лицима лично одговорати (одговорност сопственом имовином) за обавезе задруге ако злоупотребе задругу за незаконите или преварне циљеве или ако са имовином задруге располажу као са сопственом имовином. Задруга води пословне књиге, саставља и подноси финансијске извештаје, на начин и под условима који су прописани законом којим се уређује рачуноводство, а ревизија финансијских извештаја задруге, врши се у складу са законом којим се уређује ревизија.

6. Фондови, расподела добити и покриће губитака (чл. 58-60.)

Задруга може да оснује задружни фонд који се користи за инвестиције или повећање обртних средстава задруге, а може да оснује и резервни фонд из кога се средства користе за покриће губитака задруге, сплату улога задругара, као и за друге сврхе. Скупштина задруге одлучује о висини издвајања средстава у задружни фонд, резервни фонд и друге фондове, као и о располагању средствима фондова.

О расподели годишње добити, одлучује скупштина задруге по усвајању финансијских извештаја. Добит се распоређује следећим редом:

- 1) за покриће губитака пренетих из ранијих година;
- 2) за фондове за различите намене, ако су образовани;
- 3) за исплату нето добити или приписивање добити улозима задругара.

Износ нераспоређене добити преноси се у наредну пословну годину или се користи за унапређење задруге. Задругар учествује у расподели добити сразмерно величини свог улога у задрузи вредности извршеног промета преко задруге, у складу са установљеним принципима расподеле добити уређеним задружним правилима. Право задругара на учешће у добити постоји само за време трајања статуса члана задруге.

Губитак се покрива из средстава нераспоређене добити из ранијих година. Ако се губитак не може покрити из средстава нераспоређене добити из ранијих година, покрива се из резервног фонда уколико га је задруга образовала. Уколико се губитак не може покрити ни из средстава резервног фонда и нераспоређене добити, исти се покрива из других фондова за различите намене, или смањењем основног капитала задруге, у складу са задружним правилима.

7. Престанак задруге (чл. 61-66.)

Задруга престаје да постоји брисањем из Регистра, по основу: спроведеног поступка ликвидације или принудне ликвидације у складу са законом којима су уређени ови поступци; спроведеног поступка стечаја у складу са законом којим се уређује стечај; статусне промене која има за последицу престанак задруге. Поступак ликвидације покреће се одлуком скупштине задруге. Одлуку скупштина задруге доноси двотрећинском већином од укупног броја гласова свих задругара задруге, о чему обавештава задружни савез чији је члан. Скупштина задруге не може одлучити о престанку задруге, ако се најмање пет задругара, пре доношења одлуке о престанку задруге, писаним путем изјасне да задруга не престаје. У том случају гласа се јавно, на тај начин што се сваки задругар лично изјашњава о престанку задруге, а за задругаре који су гласали за престанак задруге, сматра се да су из ње иступили. На имовину задруге у задружној својини која преостане после ликвидације сходно се примењују одредбе закона којим се уређује стечај и то део који се односи на поступање са вишком деобне масе. Принудна ликвидација покреће се: на основу правноснажне одлуке суда или другог органа; ако је против задруге изречена мера забране обављања делатности, због тога што не испуњава услове за обављање делатности, а у року одређеном у изреченој мери не испуни те услове, односно не промени делатност, нити отпочне поступак добровољне ликвидације; ако се број задругара смањи испод законом прописаног минимума, а у року од шест месеци се број задругара не повећа и Регистру се не пријаве нови задругари; ако се новчани

део основног капитала смањи испод прописаног минимума, а у року од шест месеци се не повећа на минимум прописан овим законом; ако није организована у складу са овим законом, задружним правилима и принципима. У случају када је донета правоснажна одлука суда или другог органа или ако је против задруге изречена мера забране обављања делатности, због тога што не испуњава услове за обављање делатности, а у року одређеном у изреченој мери не испуни те услове, односно не промени делатност, нити отпочне поступак добровољне ликвидације регистратор који води Регистар покреће поступак принудне ликвидације по службеној дужности, а по пријему обавештења од органа који је донео правоснажну одлуку или обавештења од органа који је изрекао меру забране обављања делатности, да задруга није у остављеном року испунила потребне услове. У случају да задруга није организована у складу са овим законом, задружним правилима и принципима, регистратор који води Регистар покреће поступак принудне ликвидације по службеној дужности, а на основу обавештења надлежног Ревизијског савеза.

На поступак стечаја задруге сходно се примењују одредбе закона којим се уређује стечај.

Статусна промена задруге у смислу овог закона је припајање, спајање, подела и издвајање, о чему одлуку доноси скупштина задруге. Статусне промене задруга су дозвољене ако у њима учествују или из њих настају искључиво задруге.

Задруга губи својство правног лица брисањем из Регистра привредних субјеката.

8. Сложена задруга (члан 67.)

Сложена задруга је правно лице које представља посебан облик организовања задруга, које пословањем на задружним принципима остварује економске, социјалне и културне интересе и обавља послове које јој уговором о оснивању и задружним правилима пренесу оснивачи. Сложену задругу могу основати најмање две задруге. Представљање у органима сложене задруге, оснивачи уређују оснивачким актом и задружним правилима у складу са овим законом. Сложена задруга стиче својство правног лица уписом у Регистар са обавезом да у свом пословном имену садржи речи: „сложена задруга”, назив и седиште задруге као и врсту задруге. На оснивање, пословање и регистрацију сложене задруге сходно се примењују одредбе овог закона.

9. Задружни савез (чл. 68-75.)

Задружни савез је самостална, интересна, пословна и стручна организација, коју оснивају задруге или други задружни савези ради остваривања, усклађивања, унапређивања, пословног повезивања, заштите и заступања заједничких интереса задруга и задругара. Задружни савез је правно лице које могу основати задруге или други задружни савези. Задружни савези се оснивају по врстама задруга, односно за одређену територију. Задружни савез може основати најмање десет задруга. Задружни савез стиче статус правног лица уписом у Регистар, у складу са законом

којим се уређује поступак регистрације привредних субјеката. Задружни савез оснива се на оснивачкој скупштини доношењем правила задружног савеза, закључењем уговора о оснивању и избором органа. Уговором о оснивању и правилима задружног савеза уређују се нарочито: услови и начин оснивања, задаци и послови савеза, пословно име, седиште и средства за рад задружног савеза.

Послови задружног савеза су: подстицање задругарства и унапређења задружних начела; пружање стручне и друге помоћи задругама и задругарима приликом оснивања, пословања и престанка задруге; заступање интереса задруга пред државним органима, органима територијалне аутономије и локалне самоуправе, носиоцима јавних овлашћења и другим институцијама и организацијама; покретање регулаторних иницијатива пред регулаторним телима; представљање задруга у иностранству, остваривање сарадње са задругама и задружним асоцијацијама из иностранства; послови арбитраже; послови задружне ревизије у складу са законом; организовање и подстицање стручног усавршавања, научно-истраживачког рада и информативно-издавачке и маркетиншке делатности од интереса за унапређење задругарства; вођења евиденције о задругама (књига задруга) и задружне статистике; управљање имовином у задружној својини која им је предата у складу са одредбама којима се регулише поступак стечеја, односно ликвидације; обављање информативне и саветодавне функције према чланицама; обављање послова, посредничке и промотивне функције за своје чланице и други послови, у складу са овим законом и правилима задружног савеза.

Задруге могу да повере задружном савезу, чији су чланови, да у њихово име и за њихов рачун обављају одређене послове. Задружним савезом управљају чланови, преко својих представника. Органи задружног савеза су: скупштина, управни одбор, надзорни одбор и председник. Председник задружног савеза заступа задружни савез. Скупштина задружног савеза доноси правила савеза, која садрже, нарочито: пословно име и седиште задружног савеза; задатке и послове задружног савеза; услове и начин за стицање и престанак статуса члана задружног савеза; права и обавезе задруге према задружном савезу и задружног савеза према задрузи; одредбе о средствима за рад задружног савеза; услове и начин престанка статуса члана задружног савеза; избор, опозив и делокруг органа задружног савеза, број чланова органа, мандат, као и начин сазивања и одлучивања органа; заступање и представљање задружног савеза; начин обављања стучних и других послова за задруге; одредбе о јавности рада; начин обавештавања задруга; одредбе о општим актима задружног савеза и начин њиховог доношења и одредбе о другим питањима од значаја за рад задружног савеза. Задружни савез води књигу задруга својих чланова, која садржи пословно име и седиште задруге, односно задружног савеза, матични и порески идентификациони број задруге члана задружног савеза, податке за задружну статистику и друге податке у складу са правилником о вођењу књиге задруга. У књигу задруга уписују се статусне промене над чланицама, привремено или трајно обустављање пословања, покретање стечајног поступка и други битни елементи за правни статус чланица. Подаци за књигу задругара достављају се задружном савезу у року од 30 дана од дана уписа у Регистар, а подаци за задружну статистику у року од 30 дана од дана предаје завршног рачуна за претходну годину. Задружни савез је дужан да уредно води и трајно чува књигу задруга. Задружни савез код којег је извршен упис података у књигу задруга дужан је да изда потврду

о извршеном упису. Задружни савези су дужни, да на захтев државних органа достављају податке из задружних књига и књига евиденција задруга задружног савеза. Средства за рад задружног савеза обезбеђују се у складу са уговором о оснивању, односно правилима задружног савеза.

10. Регистрација задруге и задружних савеза (чл. 76-79.)

У Регистар се региструју оснивање, промене података о задругама и задружним савезима и њихов престанак. Регистрација задруга и задружних савеза, односно регистрација података и докумената прописаних овим законом обавља се у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката. Задруга односно задружни савез може да отпочне са обављањем делатности од момента регистрације у Регистар.

У Регистар се региструју следећи подаци о задрузи: ознака врсте задруге; пословно име; адреса седишта; датум и време оснивања; датум и време промена; матични број додељен од стране Републичког завода за статистику; пореско-идентификациони број (ПИБ); шифра и опис претежне делатности; бројеве рачуна у банкама; лично име и матични број задругара који је физичко лице, односно пословно име, адресу седишта и матични број задругара који је правно лице; лично име и матични број директора или вршиоца дужности директора; лично име и матични број заступника и границе његових овлашћења; податак о томе да ли се задруга оснива/послује са улозима или са чланаринама; податке о улогу сваког појединог задругара. У Регистар се региструју следећи подаци о задрузи, ако постоје: лично име чланова управног одбора и/или надзорног одбора; подаци о огранку задруге; адреса за пријем поште; скраћено пословно име; пословно име на страном језику. У Регистар се региструју и: подаци о ликвидацији и стечају задруге, у складу са законом и забележбе података од значаја за правни промет задруге. У Регистар се региструју и други подаци о задрузи у складу са законом. У Регистар се региструју и све промене података о задрузи садржаних у Регистру. Изузетно, задруге које послују са чланарином у обавези су да упишу у Регистар само осниваче и промене оснивача, а не и свих чланова задруге. Ако се у Регистар региструју подаци који се односе на страном правно или физичко лице, уместо матичног броја Регистар садржи, за страном физичко лице број његовог пасоша и државу издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије, а за страном правно лице државу седишта, адресу седишта и број под којим се то правно лице води у матичном регистру. У Регистар се региструју следећи подаци о задружном савезу: пословно име; адреса седишта; датум и време оснивања; датум и време промена; матични број додељен од стране Републичког завода за статистику; пореско-идентификациони број (ПИБ); шифру и опис претежне делатности; бројеве рачуна у банкама; пословно име, седиште и матични број оснивача односно члана задружног савеза; лично име и матични број председника задружног савеза; лично име и матични број чланова управног одбора; лично име и матични број чланова надзорног одбора; забележбе података од значаја за правни промет задружног савеза; престанак задружног савеза. У Регистар

се региструју и други подаци о задружном савезу у складу са законом. У Регистар се региструју и све промене података о задружном савезу садржаних у Регистру. Ако се у Регистар региструју подаци који се односе на страну правно или физичко лице, уместо матичног броја Регистар садржи, за страну физичко лице број његовог пасоша и државу издавања или број личне карте за странца у складу са законом којим се уређују услови за улазак, кретање и боравак странаца на територији Републике Србије, а за страну правно лице број под којим се то правно лице води у матичном регистру и држава тог регистра. У Регистар се региструју следећа документа задруге, односно задружног савеза: оснивачки акт; измене оснивачког акта и пречишћен текст тог документа након сваке такве измене; задружна правила односно правила задружног савеза; измене задружних правила односно правила задружног савеза и пречишћен текст тог документа након сваке такве измене; књигу задругара у папирном или електронском облику за задруге које послују са чланарином. Задруга је дужна да Регистру ради објаве, у складу са овим законом, достави: 1) књигу задругара у електронском облику; 2) закључак са оценом и образложењем из коначног извештаја задружног ревизора. Одредбе овог закона којима је уређена регистрација задруга, сходно се примењују и на сложене задруге.

11. Задружна ревизија (чл. 80-101.)

Задружна ревизија је контрола усклађености пословања, управљања и организовања задруге са одредбама овог закона, задружним принципима и задружним вредностима. Поред контролне функције, задружна ревизија има превентивну и инструктивну функцију у циљу заштите интереса задруга, задругара и унапређење задругарства.

Овим законом прописује се начин вршења задружне ревизије, поступак и обавезе задружног ревизора и задруге у поступку задружне ревизије. Материја задружне ревизије је у време припреме овог нацрта закона уређена правилима задружних савеза (аутономно право) - Општа правила Задружног савеза Југославије („Службени лист СРЈ”, број 25/98) и Правила о задружној ревизији Задружног савеза Југославије („Службени лист СРЈ”, бр. 26/98 и 28/98). Задружну ревизију је неопходно разликовати од финансијске ревизије (што се у пракси често не чини), јер су задруге обавезне да, као и други квалификовани привредни субјекти, подвргну своје пословање финансијској ревизији у складу са прописима који регулишу наведену област. Циљ задружне ревизије се састоји у томе да се помоћу ње установи који задружни привредни субјекти обављају делатност као праве задруге, а који само носе назив задруге у свом пословном имену како би били у могућности да користе повластице и олакшице превиђене за задруге.

Имајући у виду да овај закон не познаје један општи задружни савез који би представљао репрезентативни савез задружног сектора и окупљао све задружне савезе основане за територији Републике Србије, то је предвиђено да задружну ревизију обавља задружни савез (у даљем тексту: Ревизијски савез), који поседује дозволу издату од стране министарства надлежног за послове задруга (у даљем тексту: Министарство), а у складу са одредбама овог закона. Обвезник задружне ревизије је задруга. Задружна ревизија је обавезна за све задруге и може бити

редовна и ванредна. Редовна задружна ревизија обавља се на захтев задруге, сваке две године. Ванредна задружна ревизија обавља се по потреби, а задруга је дужна да се подвргне ванредној задружној ревизији на захтев: било ког органа задруге, најмање 50 задругара, односно најмање 30% задругара, ако задружним правилима није одређен већи број задругара, задружног савеза чији је члан, надлежних министарстава и поверилаца задруге. Задружну ревизију може да обавља организационо и технички адекватно опремљен задружни савез, који испуњава следеће услове: да је основан, организован и регистрован у складу са одредбама овог закона; да користи одговарајући пословни простор и друга средстава за ефикасно обављање задружне ревизије; да има уговор о раду или је ангажовао по другом основу најмање два лица, од којих је најмање једно лице високе стручне спреме које испуњава услове за обављање задружне ревизије. Да би лице, које има уговор о раду или је ангажовано по другом основу у задружном савезу, могло да обавља послове задружне ревизије (у даљем тексту: задружни ревизор), мора да испуњава следеће услове: да има стечено високо образовање на студијама другог степена у складу са законом којим се уређује високо образовање, односно на основним студијама у трајању од најмање четири године; да има најмање три године практичног радног искуства у области задругарства на пословима са високом стручном спремом; да поседује потврду надлежног задружног савеза да испуњава услове у погледу стручности за обављање послова задружне ревизије и да није осуђивано за кривична дела.

Да би задружни савез обављао и послове задружне ревизије, потребно је да уз захтев за издавање дозволе за обављање задружне ревизије, Министарству поднесе: доказе да су испуњени претходно наведени услови (за задружни савез и за лице које жели да обавља задружну ревизију), као и опште акте о обављању задружне ревизије. Општим актом о обављању задружне ревизије дефинише се: достављање позива задругама да приступе ревизији, закључивање уговора о обављању задружне ревизије, поступак обављања задружне ревизије, предмет задружне ревизије, садржина извештаја о задружној ревизији, дефинисање налога задружног ревизора за исправљање утврђених неправилности, дефинисање закључка и оцене задружног ревизора, поступање са документацијом у вези са задружном ревизијом и чувањем пословне тајне и друга питања од значаја за обављање задружне ревизије. Министарство може да захтева и другу документацију на основу које је могуће утврдити да ли је задружни савез организационо и технички опремљен за обављање задружне ревизије. На основу наведеног захтева задружног савеза за издавање дозволе за обављање задружне ревизије, Министарство доноси решење којим се издаје дозвола за обављање задружне ревизије или се захтев за издавање дозволе одбија. Дозвола за обављање задружне ревизије може се одузети решењем Министарства, уколико задружни савез не испуњава услове за обављање задружне ревизије прописане овим законом. Против наведених решења не може се изјавити жалба, али се може покренути управни спор у складу са законом.

Уговором о обављању послова задружне ревизије, уређују се међусобна права и обавезе Ревизијског савеза и задруге. Наведени уговор мора бити закључен у писаном облику. Поред елемената прописаних законом којим се уређују облигациони односи, наведени уговор мора да садржи и: назив и седиште

Ревизијског савеза, лично име задружног ревизора; временски периоду у коме ће се обавити задружна ревизија и врсту ревизије која се обавља; укупну цену за услугу обављања задружне ревизије која не може бити већа од износа половине месечне минималне зараде на територији Републике Србије у тренутку закључења уговора; одредбу која се односи на обавезу задружног ревизора и Ревизијског савеза да чувају као поверљиве све податке, чињенице и околности до којих су дошли током обављања задружне ревизије. Ревизијски савез не може уговорене послове задружне ревизије да уступа другим ревизијским савезима. Задружна ревизија се може обављати у просторијама задруге, односно у просторијама Ревизијског савеза.

Задруга је дужна да задружном ревизору стави на располагање потребна документа и пружи информације и објашњења која су по оцени задружног ревизора неопходни за обављање задружне ревизије и сачињавање извештаја о обављеној задружној ревизији. Задруга је дужна да задружном ревизору омогући да учествује у раду седнице скупштине и других органа задруге, давањем одговора и мишљења о свим питањима која су предмет задружне ревизије. Задружни ревизор не може да обавља ревизију у задрузи у којој је задругар или је у њој запослен.

Задружни ревизор је дужан да састави писани извештај о обављеној задружној ревизији који садржи оцену да ли задруга послује у складу са одредбама овог законом, задружним принципима и вредностима, са образложењем. Наведени извештај садржи и: опште податке о задрузи која је предмет задружне ревизије; лично име задружног ревизора који је обавио ревизију и лична имена лица која су присуствовала ревизији, времене и место вршења задружне ревизије; податке о врсти ревизије; уочене неправилности у раду задруге, са образложењем; неправилности које су отклоњене у току задружне ревизије; неправилности које треба отклонити и рокове; мере, упутства и инструкције које је ревизор давао у току задружне ревизије; датум сачињавања извештаја о задружној ревизији; упутство о правном леку. Задружни ревизор је дужан да на захтев задруге пружи додатна објашњења у вези са предметом извештаја.

Извештај са оценом и образложењем, задружни ревизор је дужан да достави у року од 15 дана од дана обављене задружне ревизије, задрузи која је подвргнута задружној ревизији, задружном савезу чији је члан и Ревизијском савезу. Директор задруге, која је била предмет задружне ревизије, дужан је да у року од 15 дана од дана достављања извештаја о задружној ревизији, упозна чланове управног и надзорног одбора задруге, односно скупштину задруге у оним случајевима када задруге немају управни и надзорни одбор, са садржајем извештаја о задружној ревизији.

Задруга може Ревизијском савезу доставити приговор на извештај о обављеној задружној ревизији у року од 20 дана од дана пријема извештаја. О приговору задруге одлучује управни одбор Ревизијског савеза у року од 15 дана. Ако управни одбор Ревизијског савеза усвоји приговор задруге, задружни ревизор је дужан да извештај исправи и достави задрузи у року од седам дана. Извештај о обављеној задружној ревизији постаје коначан даном истека рока за достављање приговора, даном када задруга прими одговор управног одбора Ревизијског савеза о одбијању приговора, као и даном пријема исправљеног извештаја о задружној

ревизији. Задруга је дужна да закључак из коначног извештаја задружног ревизора из става 4. овог члана са оценом и образложењем достави Регистру ради објаве.

Задруга је дужна да, у року од 60 дана од дана када је извештај о обављеној ревизији постао коначан поступи по налазима и мишљењу из извештаја и да о томе обавести задружног ревизора, задружни савез чији је члан и Ревизијски савез. На редовној годишњој скупштини задруге, директор задруге је дужан да представи коначан извештај о обављеној задружној ревизији и поступке предузете за отклањање евенталних уочених неправилности констатованих у извештају задружног ревизора. Уколико задружни ревизор оцени да је учињено кривично дело, привредни преступ или прекршај, дужан је да о томе да обавести управни одбор Ревизијског савеза који, на основу коначног извештаја задружног ревизора, одлучује о подношењу пријаве надлежном органу, односно о захтеву за покретање поступка. По добијању коначног извештаја задружног ревизора о обављеној задружној ревизији и обавештења задруге о поступању по налазима и мишљењима из извештаја задружног ревизора, управни одбор Ревизијског савеза доноси одлуку о евентуалном покретању поступка ликвидације задруге о чему је дужан да обавести Министарство.

Трошкове редовне задружне ревизије сноси задруга. Уколико се у извештају о обављеној ванредној задружној ревизији установи да је захтев за ванредном ревизијом био основан на основу утврђених неправилности, коначне трошкове ванредне ревизије сноси задруга, а уколико у ванредној ревизији нису утврђене неправилности, трошкове сnose лица која су тражила ванредну ревизију, односно ова лица су дужна да рефундирају задрузи трошкове ванредне задружне ревизије, које је задруга платила пре обављања ванредне задружен ревизије.

Ревизијски савез је дужан да до 31. јануара текуће године, Министарству достави извештај о обављању послова задружне ревизије за претходну годину који садржи: списак поднетих захтева задруга за обављање редовне и ванредне задружне ревизије; списак обављених редовни и ванредних задружних ревизија; доказе којим се потврђује да Ревизијски савез и даље испуњава услове из овог закона, за обављање послова задружне ревизије; списак задруга које нису поступиле по налогу ревизора и ревизијског савеза; списак задруга за које је поднета пријава надлежном органу за кривично дело, привредни преступ или прекршај, као и друге информације од значаја за рад Ревизијског савеза.

Министарство за послове задруга врши надзор на спровођењем задружне ревизије.

12. Казнене одредбе (чл. 102-105.)

Новчаном казном од 50.000 до 3.000.000 динара, казниће се за привредни преступ задруга, односно задружни савез, ако обавља делатност без уписа у Регистар. За ову радњу, казниће се и одговорно лице у задрузи, односно задружном савезу, новчаном казном од 20.000 до 200.000 динара.

Новчаном казном од 100.000 до 3.000.000 динара, казниће се за привредни преступ задруга ако располаже имовином у задружној својини супротно одредбама овог закона којима је прописано да у случају продаје имовине у задружној својини, средстав остварена од продаје имовине не могу се поделити задругарима и

запосленима, односно не могу се исплаћивати задругарима и запосленима по основу чланства у задрузи или по правилима из радног односа. За ову радње казниће се одговорно лице у задрузи и задругари, новчаном казном од 50.000 до 3.000.000 динара.

Новчаном казном од 100.000 до 3.000.000 динара, казниће се за привредни преступ задруга ако се својом кривицом не подвргне редовној или ванредној задружној ревизији. За ову радње казниће се и одговорно лице у задрузи, новчаном казном од 20.000 до 200.000 динара.

Новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара, казниће се за прекршај задруга, ако у пословном имену не садржи ознаку „задруга”, као и ознаку врсте задруге, име и седиште задруге; ако не води, не држи у седишту задруге или не чува књигу задругара; ако Регистру не достави податке, односно документа ради објаве; ако ревизору не стави на располагање исправе и документацију и не пружи друге информације неопходне за обављање ревизије и састављање извештаја о извршеној ревизији; ако у року од од 60 дана од дана када је извештај о обављеној ревизији постао коначан, не поступи по налазима и мишљењу из извештаја и о томе не обавести задружног ревизора, задружни савез чији је члан и Ревизијски савез. За ове радње казниће се за прекршај и одговорно лице у задрузи, новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара.

Новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара, казниће се за прекршај друго правно лице, ако у пословном имену користи реч: „задруга”. За ову радњу казниће се за прекршај и одговорно лице у правном лицу, новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара.

Новчаном казном од 200.000 до 1.000.000 динара, казниће се за прекршај Ревизијски савез који до 31. јануара текуће године, не достави Министарству извештај о обављању послова задружне ревизије за претходну годину и ако не достави Министарству одлуку о покретању поступка ликвидације, уколико је донесе након добијања коначног извештаја задружног ревизора о обављеној задружној ревизији и обавештењу задруге о поступању по налазима и мишљењима из извештаја. За радње из става 1. овог члана, казниће се за прекршај и одговорно лице у Ревизијском савезу, новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара.

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај задружни ревизор: ако на захтев задруге не пружи додатна објашњења задрузи у вези са предметом свог извештаја и ако не састави и не достави у року писани извештај о обављеној ревизији задрузи која је подвргнута задружној ревизији, задружном савезу чији је члан и Ревизијском савезу.

13. Прелазне и завршне одредбе (чл. 106-116.)

Даном ступања на снагу овог закона, постојеће задруге и задружни савези настављају да раде, на начин и под условима под којима су уписани у Регистар. Постојеће задруге и задружни савези дужни су да ускладе своју организацију, пословање и опште акте с одредбама овог закона најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона. Постојеће задруге и задружни савези дужни су да промене извршене у поступку усклађивања, а које су предмет регистрације, пријаве Регистру у року од петнаест дана од дана њиховог настанка. Регистратор који води регистар привредних субјеката ће у року од 90 дана од дана почетка примене овог закона по службеној дужности и без доношења посебног акта, извршити брисање регистрованих података код задруга које у регистру имају уписан податак о имовини задруге која не представља удео задругара. Правна лица која до дана ступања на снагу овог закона у свом пословном имену користе скраћенице које одређују задругу могу да наставе да користе ту скраћеницу у циљу њихове препознатљивости на тржишту. Поступци за враћање имовине задруге, односно задружног савеза, који су започети у складу са Законом о задругама („Службени лист СФРЈ”, број 3/90 и „Службени лист СРЈ”, број 24/94-др. закон), Законом о задругама („Службени лист СРЈ”, бр. 41/96 и 12/98 и „Службени гласник РС”, бр. 101/05-др.закон и 34/06) и Законом о начину и условима враћања имовине стечене радом и пословањем задруга и задругара после 1. јула 1953. године („Службени гласник РС”, број 46/90), по захтеву задруге, односно задружног савеза до ступања на снагу овог закона, а који нису правоснажно окончани, окончаће се по одредбама наведених закона. Правноснажни акт о враћању имовине или споразум о повраћају задружне имовине, који јсу донети у наведеним поступцима, представљају основ за упис задружне својине на тој имовини у корист задруге, односно задружног савеза, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима. Уколико је предмет споразума о повраћају пољопривредно земљиште, за упис задружне својине на предметном земљишту примењује се одредба закона која се односи на пољопривредно земљиште на коме је израђен и потврђен попис земљишта у друштвеној својини, односно државној својини, у складу са Законом о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине („Службени гласник РС”, бр. 49/92, 54/96 и 62/06).

Посебно значајно питање представља уређење имовине у друштвеној својини у задругама. Напред поменути историјски и регулаторни разлози говоре о сложености проблематике задружне имовине. Поред тога, битно је навести да постоји очигледна разлика у стицању непокретне имовине евидентиране као друштвена својина у задругама у односу на начин стицања имовине од стране субјеката привређивања у другим секторима власништва. Наиме, имовина у друштвеној својини у друштвеним предузећима је стицана радом радника на средствима у друштвеној, односно државној својини, који су за свој рад примали зараду. Насупрот томе, непокретна имовина у задругама настајала је делимично уношењем приватне имовине задругара у виду свог удела, а доминантни део те имовине стечен је радом и пословањем бројних генерација задругара и коопераната у задрузи и посредством задруге, а за шта ова лица нису примала зараду, осим

релативно малобројних радника у задругама. Задруге у Републици Србији највише поседују пољопривредно земљиште и грађевинске објекте, и то управне зграде, магацине, силосе и друге складишне просторе, пољопривредне апотеке, стамбене зграде, продавнице и друге објекте. Поред тога, задруге често по основу закупа користе државно пољопривредно земљиште. Својински статус непокретне имовине је један од основних проблема задруга, због немогућности превођења непокретности која се налази у друштвеној својину у задружну својину, а која је Уставом, као и важаћим законима о задругама предвиђени облик својине. Процењује се да је око 20% непокретности задруга у јавним евиденцијама непокретности уписано као задружна својина, док са 80% своје имовине задруге ограничено располажу, јер су и даље евидентирани као друштвена својина. Заправо, основни проблем у функционисању задруга данас у Републици Србији представља неразрешен статус задружне својине, будући да је мањински број задруга у Републици Србији успео да укњижи имовину као своју, тако да је, у садашњој ситуацији, већински део задружне имовине уписан у јавним књигама као друштвена својина. Овоме се може додати још једна неповољност, а то је републички закон из 1992. године, којим се уређује претварање друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине, а који не помиње задружну имовину, односно пољопривредно земљиште у задружној својини. Следствено, овим нацртом закона је прописано да на пољопривредном земљишту на коме је израђен и потврђен попис земљишта у друштвеној својини, односно државној својини, у складу са Законом о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине („Службени гласник РС”, бр. 49/92, 54/96 и 62/06), и које је, на основу одређених исправа уписано као друштвена својина у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, на захтев задруге, која је уписана као ималац права на том земљишту, уписаће се задружна својина, без поновне оцене исправа о стицању од стране надлежног органа за упис права на непокретностима. На овај начин хоће да се изађе у сусрет задругама које су, у поступку доказивања стицања пољопривредног земљишта на основу горе поменутог закона, већ доставиле надлежном органу за упис права на непокретностима, све исправе и доказе о стицању предметног земљишта, али је оно уписано као друштвена својина, а задруга је уписана као ималац права на том земљишту. Решење о упису наведене задружне својине, надлежни орган за упис права на непокретностима, доноси у року од 60 дана од дана подношења захтева задруге.

На пољопривредном земљишту које је уписано као друштвена својина у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, на захтев задруге која је уписана као ималац права на том земљишту које је купила или стекла другим теретно правним послом и за које задруга поседује доказ о стицању, а на коме није израђен и потврђен попис земљишта у друштвеној својини, односно државној својини, у складу са Законом о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, уписаће се задружна својина, на основу оцене исправа о стицању од стране надлежног органа за упис права на непокретностима. Уколико надлежни орган за упис права на непокретностима, у збирци исправа не поседује исправе по основу којих се утврђује да је пољопривредно земљиште задруга стекла теретним

правним послом, задруга је у обавези да по акту надлежног органа, те исправе достави.

На непокретностима које су на дан ступања на снагу овог закона уписане као друштвена или јавна својина, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, а за коју задруге, односно задружни савези поседују веродостојну исправу у смислу правноснажне одлуке органа државне управе, суда или споразум о повраћају имовине, којима је утврђена задружна својина у корист задруге, односно задружног савеза, надлежни орган за упис права на непокретностима, уписаће на захтев задруге, односно задружног савеза, задружну својину. Уколико надлежни орган за упис права на непокретностима, у збирци исправа не поседује исправе по основу којих се утврђује да су наведене непокретности задружна својина, задруга је у обавези да по акту надлежног органа, те исправе достави.

На објектима који су на дан ступања на снагу овог закона у јавном регистру о непокретностима и правима на њима уписани као друштвена или јавна својина, а на којима је као ималац права уписана задруга, односно задружни савез, на захтев задруге, односно задружног савеза, надлежни орган за упис права на непокретностима, уписаће задружну својину, уколико је употребна дозвола за те објекте издата на име уписане задруге, односно задружног савеза као инвеститора. Уколико надлежни орган за упис права на непокретностима у збирци исправа не поседује употребну дозволу за предметне објекте, задруга је у обавези да по акту надлежног органа, те исправе достави.

На објектима на којима је на дан ступања на снагу овог закона, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима уписана друштвена или јавна својина, а на којима је као ималац права уписана задруга, односно задружни савез, на захтев уписане задруге, односно задружног савеза, надлежни орган за упис права на непокретностима уписаће задружну својину, и то: на објектима у градовима, односно насељима градског карактера изграђеним до 3.6.1948. године, када је ступила на снагу Основна уредба о грађењу („Службени лист ФНРЈ”, број 46/48); на стамбеним зградама које су изграђене на селу до 21.3.1961. године, када је ступио на снагу Закон о условима за изградњу стамбених зграда на селу („Службени гласник НРС”, број 7/61) или до ступања на снагу прописа о условима за изградњу стамбених зграда, уколико су их општински народни одбори донели у року прописаним тим законом и на осталим врстама објеката који су изграђени на селу до 8.7.1973. године, кад је ступио на снагу Закон о изградњи инвестиционих објеката („Службени гласник СРС”, број 25/73), односно до ступања на снагу општинске, односно градске одлуке уколико је иста донета у року прописаном тим законом.

Задруга, односно задружни савез, дужна је да у року од три године од дана ступања на снагу овог закона поднесе надлежном органу за упис права на непокретностима, захтев за упис задружне својине на објектима и земљишту, који су на дан ступања на снагу овог закона уписани као друштвена својина или јавна својина, у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, а на којима у складу са претходно наведеним случајевима, одређено право полажу задруге или задружни савези. Задруга, односно задружни савез, која води управни или судски поступак укључујући поступке по ванредним правним лековима, у вези са враћањем имовине задруге у складу са Законом о задругама („Службени лист

СФРЈ”, број 3/90 и „Службени лист СРЈ”, број 24/94-др. закон), Законом о задругама („Службени лист СРЈ”, бр. 41/96 и 12/98 и „Службени гласник РС”, бр. 101/05-др.закон и 34/06) и Законом о начину и условима враћања имовине стечене радом и пословањем задруга и задругара после 1. јула 1953. године („Службени гласник РС”, број 46/90), дужна је да у року од три године од дана правноснажног окончања поступка, поднесе захтев за упис задружне својине за имовину над којом је утврђено право власништва задруге, односно право задруге на повраћај имовине.

Протеком наведеног рока од три године у оба случаја, на имовини која је уписана као друштвена својина на којој је ималац права задруга, а за коју није поднет захтев за упис права задружне својине или је тај захтев правноснажно одбијен у поступку доказивања задружне својине, надлежни орган за упис права на непокретностима, извршиће, по службеној дужности, на тој непокретности упис права јавне својине Републике Србије, који решење о упису задружне својине доставља задрузи и надлежном државном правобранилаштву.

Решење о упису задружне својине у свим горе наведеним случајевима надлежни орган за упис права на непокретностима, доставља задрузи и надлежном државном правобранилаштву.

На превођење друштвеног капитала у задругама у друге облике својине не примењују се прописи о приватизацији, те се даном ступања на снагу овог закона обустављају поступци приватизације покренути у задругама у ранијем периоду.

Задруга која је ималац права на имовини која је уписана у јавни регистар о непокретностима и правима на њима, као друштвена својина, до уписа задружне својине, односно јавне својине, на предметној имовини по одредбама овог закона, не може да доноси одлуке о располагању том имовином, те су такве одлуке ништаве. За разлику од важећег Закона о задругама, који је прописао да задруга која користи имовину која је евидентирана као друштвена својина, односно као друштвени капитал, не може без претходне сагласности агенције надлежне за послове приватизације да доноси одлуке о располагању том имовином, овим законом, а имајући у виду релативно брз завршетак процеса приватизације и интерес задруга да поступајући по одредбама овог закона евидентирају своју имовину као задружну, прописана је забрана располагања задруге таквом имовином, до уписа задружне, односно државне својине по одредбама овог закона, под претњом ништавости

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе Закон о задругама („Службени лист СРЈ”, бр. 41/96 и 12/98 и „Службени гласник РС”, бр. 101/05-др. закон и 34/06) и Закон о задругама („Службени гласник СРС”, број 57/89 и „Службени гласник РС”, бр. 46/95 и 101/05-др. закон). Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити додатна средства у буџету Републике Србије